15/08/2019

Ερμηνεία της εικόνας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου

/ Ορθόδοξες Προβολές

Η ἁγία εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἶναι πολυπρόσωπη. Δυὸ ὅμως πρόσωπα ξεχωρίζουν στὴν ὅλη παράσταση: Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία. Ὁ Χριστός μὲ τὸ ἡγεμονικό Του παράστημα κρατεῖ τὴν ψυχὴ τῆς Παναγίας Μητέρας Του, βρέφος φασκιωμένο, καὶ τὸ λιπόσαρκο σκήνωμα τῆς Παναγίας.

«Στὴν εἰκόνα δεσπόζει τὸ νεκρικὸ κρεβάτι, στολισμένο μὲ πλούσια ποδέα, ὅπου ἀναπαύεται ἡ Παναγία μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Μπροστὰ στερεωμένο σὲ ἕνα ἁπλὸ κηροπήγιο καίει ἕνα χοντρὸ κερί. Πίσω ἀπὸ τὸ νεκρικὸ κρεβάτι καὶ στὴ μέση ἀκριβῶς στέκει ὁ Χριστὸς μὲ τὸ σῶμα σὲ στροφὴ πρὸς τὰ δεξιά, πρὸς τὴν κεφαλὴ τῆς Μητέρας Του. Στὰ χέρια Του ἁπλωμένα στὴν ἴδια κατεύθυνση, κρατεῖ τὴν ψυχή της, ποὺ ἔχει τὴ μορφὴ φασκιωμένου μωροῦ μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Τὸν τριγυρίζει δόξα. Μέσα σ’ αὐτὴ εἶναι ζωγραφισμένοι στὴν κορυφὴ ἕνα ἑξαπτέρυγο καὶ σὲ μονοχρωμία τέσσερεις ἄγγελοι ποὺ πλαισιώνουν τὸ Χριστὸ μὲ χειρονομίες καὶ ἔκφραση λύπης στὰ πρόσωπά τους... Πάνω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ Χριστὸ στὴν κορυφὴ τοῦ τόξου τῆς εἰκόνας ἔχουν ἀνοίξει οἱ πύλες τοῦ οὐρανοῦ καὶ φαίνονται δυὸ ἄγγελοι, πάλι σὲ μονοχρωμία, νὰ σκύβουν μὲ σκεπασμένα χέρια γιὰ νὰ πάρουν

μὲ τὴ σειρὰ τους τὴν ψυχή της. Στὴν κεφαλὴ καὶ στὰ πόδια τοῦ νεκρικοῦ κρεβατιοῦ εἶναι μαζεμένοι οἱ δώδεκα ἀπόστολοι μὲ ἐκφράσεις, στάσεις καὶ χειρονομίες ποὺ δείχνουν βαθειὰ λύπη. Ὁ Πέτρος θυμιατίζει στὴν κεφαλὴ τῆς Παναγίας, ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ὁ Θεολόγος Ἰωάννης σκύβουν στὰ πόδια της καὶ τὴν ἀσπάζονται. Πιὸ πίσω εἶναι τρεῖς ἱεράρχες μὲ ἀνοιχτὰ βιβλία καὶ στὰ ἀριστερά, στὸ βάθος, θρηνοῦν τρεῖς γυναῖκες. Τὴ σύνθεση κλείνουν στὸ βάθος, πίσω ἀπὸ τὶς ὁμάδες τῶν μαθητῶν, δυὸ συμβατικὰ ἀρχαιόπρεπα κτήρια. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ διαβάζεται ἡ ἐπιγραφὴ Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ Θ(ΕΟ)ΤΟΚΟΥ» (Α. Καρακατσάνη). Οἱ τέσσερεις (εἰκονίζονται οἱ τρεῖς) Ἱεράρχες ποὺ παραβρέθηκαν στὴν Κοίμηση, ἦταν: ὁ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος, ὁ Ἱερόθεος, ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ ὁ Τιμόθεος. Ὁ Ἱερόθεος δὲν εἰκονίζεται.

Σὲ κάποιες εἰκόνες βλέπουμε στὴ δεξιὰ ἄκρη τοῦ σπιτιοῦ τὸν Ἰωάννη τὸ Δαμασκηνὸ ποὺ βαστᾶ χαρτὶ (πάπυρο) μὲ τὰ ἑξῆς λόγια:«Ἀξίως ὡς ἔμψυχόν σε οὐρανὸν ὑπεδέξαντο οὐράνια Πάναγνε θεία σκηνώματα καὶ παρέστηκας...» Καὶ στὰ ἀριστερὰ τὸν ἅγιο Κοσμᾶ τὸν ποιητὴ κρατώντας ἄλλο χαρτὶ ποὺ λέει: «Γυναίκα σε θνητήν, ἄλλ᾽ ὑπερφυῶς καὶ μητέρα Θεοῦ εἰδότες, πανάμωμε...»

Σ' ὅλα τὰ πρόσωπα διακρίνεται ἡ θλίψη, ἀνάμικτη ὅμως μὲ τὴ γλυκιὰ ἐλπίδα. Εἶναι ἡ «χαρμολύπη», τὸ «χαροποιόν πένθος», γνώρισμα τῶν πιστῶν ποὺ ζοῦν μὲ τὴν προσμονὴ τῆς ἀνάστασης. Τοῦτο βλέπουμε καὶ στὰ τροπάρια τῆς ἑορτῆς, ποὺ ἄλλοτε τονίζουν τὸν τρόμο καὶ τὸ δέος τῶν Ἀποστόλων, τοὺς ὁποίους παρουσιάζουν νὰ δακρύζουν καὶ ἄλλοτε τονίζουν τὴ χαρά τους, ποὺ τὴν ἐκδηλώνουν μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους. Παραθέτουμε δυὸ ἀποσπάσματα: «Ὅτε ἡ μετάστασις τοῦ ἀχράντου σου σκήνους ηὐτρεπίζετο, τότε οἱ Ἀπόστολοι περικυκλοῦντες τὴν κλίνην τρόμω ἐώρων σε» (Στιχηρὸ ἰδιόμελο ὄρθρου), καί «...τὸ ζωαρχικὸν καὶ θεοδόχον σου σῶμα κηδεύσαντες ἔχαιρον, πανύμνητε» (Δοξαστικὸ ἀποστίχων Ἑσπερινοῦ).

Σὲ μερικὲς εἰκόνες εἰκονίζονται στὸν οὐρανὸ σύννεφα, ποὺ μετέφεραν τοὺς ἀποστόλους στὴν Ἱερουσαλήμ. Σὲ πολλὲς εἰκόνες τῆς Κοίμησης ζωγραφίζεται καὶ τὸ ἐπεισόδιο τοῦ ἀγγέλου καὶ κόβει μὲ τὸ ξίφος του τὰ χέρια τοῦ Ἰεφονία. (Πρόκειται γιὰ ἐκεῖνο τὸν Ἑβραῖο ποὺ ἀποπειράθηκε νὰ ρίξει στὸ ἔδαφος τὸ λείψανο τῆς Θεοτόκου).